

RELATIES VAN VROM
MEREL MIRAGE

A woman with short brown hair, smiling, stands in front of a yellow train with multiple windows. She is holding a large, white, spherical object (a beach ball) in front of her. She is wearing a patterned jacket and dark pants. The train is yellow with white trim around the windows. The ground is dark and paved.

“DUURZAAM
SNACKEN UIT DE
AUTOMAAT”

Met het project Clips voor Duurzaamheid wil de stichting Holy jongeren van 8 tot 22 jaar laten zien dat duurzaam consumeren écht verschil maakt. Leerlingen kunnen zelf clips maken over hoe een product, dat in Nederland wordt verkocht, in de Derde Wereld tot stand is gekomen. Deze clips worden vertoond op een scherm in de speciale Holy-snackautomaat, zodra een scholier een duurzaam geproduceerde snack koopt. Merel Mirage is de bedenker.

TEKST Jan van der Ven

Merel Mirage

Geboorteplaats Amsterdam.

Leeftijd "Is niet belangrijk."

Opleiding Na haar middelbare school in Amsterdam ging zij in 1993 naar de Kunsthochschule für Medien in Keulen. Destijds de enige opleiding op het gebied van nieuwe media. Bijna niemand had nog van internet gehoord, maar in Keulen werd ermee gewerkt. In 1996 studeerde zij cum laude af op het thema *cyberliefde*. Nu een normaal verschijnsel, toen kwam dat nog nauwelijks voor.

Nevenfuncties gastdocent aan meerdere kunstacademies en innovatief en creatief trainer/coach.

Hoe kom je op zo'n idee?

"Ik ben eigenlijk altijd bewust op zoek gegaan naar ontwikkelingen die nog geen onderdeel zijn van de massacultuur. In die zin was en ben ik een voorloper, ook met dit project. Zo heb ik in het kader van mijn studie in Duitsland een jaar in Tibet gewoond. Dat land was toen nog geen bestemming voor backpackers, het was een gesloten gemeenschap.

Daarna streek ik twee jaar neer in Japan. Ik raakte er snel geraakt door de samenleving die zich aan het openstellen was voor de buitenwereld. Een boeiend proces, want het land kenmerkte zich toch vooral door een eigen, afgesloten samenleving met een niet-westerse cultuur. Ik begon er als cameravrouw voor een lokale tv-zender en met het geld dat ik verdiende, trok ik me later terug in het binnenland. Daar leerde ik de basis van de Japanse traditionele samenleving kennen, waarin duurzaamheid en respect voor de natuur essentieel zijn. Na nog eens twee jaar in Nicaragua, waar ik het vervolg van de Sandinistische revolutie bestudeerde, keerde ik terug naar Nederland."

Om vervolgens hier een bijdrage te leveren aan een meer duurzame wereld?

"Het was niet zo dat ik op een bepaalde dag het idee kreeg: ik moet nu de wereld duurzamer gaan maken. Het kwam er wel op neer dat ik een zichtbare relatie wilde leggen tussen wat ik tijdens mijn verblijven in andere landen had ervaren en wat ik hier aan consumentengedrag zag. Veel consumenten staan er gewoon niet bij stil dat de grondstof voor die ene reep chocolade ergens anders vandaan komt. Dat de cacaoboeren er nauwelijks iets aan verdienen. Dat hun kinderen meewerken. Dat met de grootschalige productie ervan het milieu daar ontzettend zwaar wordt belast.

Het gaat dus vooral om die bewustwording van de voedselketen. Dat is nodig, want de voedselketens zijn door de mondialisering lang geworden en erg ingewikkeld. De tijd dat alleen producten uit de buurt te koop waren, is helaas voorbij. De lange voedselketens leggen steeds meer een beslag op het milieu en op de mens. De rode draad die dus door alles loopt, is duurzaamheid. Het is een manier van leven die je op andere plekken in de wereld gelukkig nog ziet, maar ook daar wordt bedreigd."

Wat is voor jou duurzaamheid?

"Vooral: het leven dichtbij de natuur, met respect voor die natuur, de mens en het milieu. Vernietig je zo'n milieu, dan tast je in korte tijd het leven aan. Want de gewone productie voor levensbehoeften is dan niet meer mogelijk."

En zo ontstond het idee van de snackautomaat met clipjes?

"Het idee kreeg ik zeven jaar geleden al en was eigenlijk heel simpel: met zo'n automaat bereik je meer doelen in één keer. Je kunt er duurzaam producten mee aan de man brengen, je kunt met het clipje de relatie met duurzaam produceren laten zien én je kunt leerlingen er op een creatieve manier bij betrekken. Het beeldscherm in de snackautomaat is een soort Paard van Troje, waarmee we op een eenvoudige wijze de wereld van de commercie kunnen binnendringen. Via dat scherm kunnen we jongeren

een persoonlijke boodschap laten zien, ieder clipje is tenslotte anders en maken ze zelf. Het gedrag van de consument krijgt daardoor een persoonlijk karakter. De filmpjes kunnen per school wisselen. En omdat de automaat met internet verbonden is, kunnen de clips ook uitgewisseld worden. De charme is dat je zo grote groepen kunt bereiken en mobiliseren. Je kunt er als het ware acties mee voeren en zo kun je iets tot stand brengen, is mijn vaste overtuiging."

Zeven jaar geleden bedacht en nu pas krijgt het idee vorm?

"Zeven jaar geleden was de tijd er gewoon niet rijp voor. Ik denk dat toen de negatieve aspecten van de mondialisering minder hoog op de agenda stonden. En internet was toen minder dan nu doorgedrongen in het klaslokaal. Hoe dan ook, we kwamen de scholen toen nauwelijks binnen, we moesten ons er soms bij wijze van spreken naar binnen vechten. Stond mijn automaat naast die met goedkopere snacks afkomstig uit de bio-industrie, terwijl in onze automaat slavenvrije snacks zaten. Wanneer ik dan de leerlingen uitlegde wat er allemaal komt kijken bij de productie van die goedkopere snacks, wilden ze allemaal overstappen op onze snacks. Zo kun je dus het gedrag van de beginnende consument beïnvloeden. En dat is nodig, want het systeem om mensen aan het kopen en consumeren te krijgen, zit heel verfijnd in elkaar, terwijl de meesten dat niet doorhebben. Er is een hele verleidingsindustrie ontstaan."

En je krijgt subsidie nu.

"Wat nu, in tegenstelling tot zeven jaar geleden, natuurlijk ook meespeelt, is dat we van de Subsidieregeling Maatschappelijke Organisaties en Milieu van VROM ruim 125.000 euro hebben gekregen. Bij de aanvraag kregen we hulp van de stichting Fairbites, die zich sterk maakt voor de verkoop van biologische en fairtrade voedingsproducten. Met de subsidie kunnen we tot eind dit jaar echt aan de weg timmeren. Zo stonden we in januari op de NOT-beurs in de Jaarbeurshallen in Utrecht, dé beurs voor het onderwijs. Er was veel belangstelling voor ons aanbod voor de workshop in combinatie met de automaat. Zo wordt de markt rijp gemaakt voor de Holy-automaten. Het zou natuurlijk ook leuk zijn als er te zijner tijd ook een automaat van ons in de Tweede Kamer komt te staan. Of op ministeries."

Waarom werken jullie met scholieren? Die veranderen hun goede gedrag weer als ze ouder worden en meedraaien in de consumptiemaatschappij.

"De school is en blijft een ideale plek om met het project te werken. De doelgroep staat er voor open en de lessen kunnen met ons lespakket worden aangepast, om zo de leerlingen meer inzicht te geven in het onderwerp. Ze kunnen ook begeleiding krijgen bij het maken van de clips door onze workshopleiders. Daar komt bij dat de jeugd gelukkig nog open staat voor veranderingen. Ze zitten nog niet vast in een patroon. Daarom is mijn grootste doel jongeren ervan bewust maken dat zij een bijdrage kunnen leveren aan een duurzame wereld. Met de clips kunnen zij het consumentengedrag aan de kaak stellen. En laten zien of een bepaald product fairtrade is en dat de producent er voldoende geld voor krijgt. Maar je kunt nog een andere boodschap overbrengen. Je kunt bijvoorbeeld ook laten zien hoe wij als Westerse consument door producenten worden opgejaagd om weer iets nieuws te kopen."

Welke scholen benaderen jullie het liefst? Eentje in een achterstandswijk, waar kinderen doorgaans ongezond eten?

"Natuurlijk zou ik het liefst scholen van alle niveaus bereiken, dus ook die in achterstandswijken. Daarin schuilt echter wel het gevaar, dat als er onverhoopt onvoldoende belangstelling blijkt bij de leerlingen, het lijkt alsof het project niet succesvol verloopt. Daarom geef ik in deze fase liever de voorkeur aan een school in een gewone, gemiddelde wijk. Als je daar slaagt, groeit de belangstelling elders vanzelf. Nog fijner zou het zijn als er tegelijkertijd een verbod komt op de verkoop van ongezonde snacks. Daar was een paar jaar geleden echter helemaal geen belangstelling voor, nu iets meer, vooral als gevolg van de discussie over kinderen die op jonge leeftijd al te kampen hebben met ernstig overgewicht. Een probleem dat alleen maar zal toenemen."

←

Clips & snacks

Stichting Holy is genoemd naar nieuwbouwwijk Vlaardingen-Holy waar de eerste Holy-snackautomaat werd geplaatst. Voor deze zomer worden alle scholen geattendeerd op de mogelijkheid deel te nemen aan het project Clips voor Duurzaamheid en de kans zelf zo'n verantwoorde Holy-snackautomaat (zie artikel) te plaatsen. "De prijs berekenen we zo, dat het voor iedere school mogelijk is een automaat te bestellen. Leasen kan ook", aldus Merel Mirage. Op dit moment heeft de stichting negen automaten beschikbaar. "Maar er zal nooit een tekort aan zijn", verzekert Mirage. Meer informatie via info@holy.nl en www.holy.nl.

Dilemma's

Duurzame producten komen overal vandaan, ook uit Nederland. Welke keuze maakt Merel Mirage als ze moet kiezen voor een product uit Nederland of uit het buitenland? "Mijn voorkeur gaat zonder aarzelen uit naar een product van vaderlandse bodem. Niet omdat ik chauvinistisch ben, maar omdat zo'n product van dichtbij komt. En dus is er nauwelijks sprake van vervuiling door transport."

Op wie heeft zij het liefst invloed? Op scholieren of op de mensen die de dienst uitmaken, de beslissers? Mirage: "Natuurlijk willen we invloed uitoefenen op beslissers. Dat doel kunnen we bereiken door van scholieren kritische consumenten te maken. Consumenten waar beslissers rekening mee moeten houden. Liever bewuste scholieren dan onnadenkende en gretige consumenten."